

**แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์**  
**มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์**  
**Guidelines for Development of Teachers' Professional Competence, Faculty**  
**of Education in Uttaradit Rajabhat University**

พิชญา สกุนวิทย์<sup>1</sup> พัฒนิดา อุปหนอง<sup>2</sup> อุษณีย์ เชนยทิพย์<sup>3</sup> สุพิน ใจแก้ว<sup>4</sup> พิมพกา ธรรมสิทธิ์<sup>5</sup>  
Phitchaya Sakunwit, Punnida ubpanong, utsanee Kaneaytip,  
Supin Jaikaew and Phimphaka Thammasit

**บทคัดย่อ (Abstract)**

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะทางวิชาชีพครูและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 656 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 248 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และกลุ่มเป้าหมาย 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ระดับสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษา 3 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ส่วนแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา เขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่คิดสิ่งใหม่ ๆ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนและนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนเพื่อสร้างเครือข่ายพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ตลอดจน สํารวจชุมชนเพื่อนำข้อมูลมาบูรณาการการจัดการเรียนรู้และพัฒนาชุมชน ส่วนด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ อาจารย์ผู้สอนใช้กลยุทธ์การสอนที่ทำให้นักศึกษาเป็นผู้ที่ไม่เรียนรู้และพัฒนานักศึกษาตามแนวคิดวิศวกรสังคม และนํานักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมที่ได้แสดงความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ

**คำสำคัญ (Keywords):** สมรรถนะทางวิชาชีพ; นักศึกษาครู; คณะครุศาสตร์

---

Received: 2023-02-19 Revised: 2023-02-28 Accepted: 2023-03-07

<sup>1</sup> สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Uttaradit Rajabhat University. E-mail: Phichaya.sak@uru.ac.th

<sup>2</sup> สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Uttaradit Rajabhat University. E-mail: Punnida@uru.ac.th

<sup>3</sup> สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Uttaradit Rajabhat University. E-mail: utsanee.kan@uru.ac.th

<sup>4</sup> สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนวและบรรณารักษศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Uttaradit Rajabhat University. E-mail: supinb17@gmail.com

<sup>5</sup> สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Uttaradit Rajabhat University. E-mail: phimphakathammasit@gmail.com

## Abstract

The objectives of this research were to study the levels of professional competence of teacher students and to create guidelines for development of teacher students professional competency, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. The population used in the research, consisted of 656 supervisor mentors, student mentors and school administrators; and the sample of 248 members was quantified by a size and stratification. The focus group consisted of 9 members. Research instruments were questionnaires and focus-group recording. The statistical tools used for data analysis were the average, standard deviation and content analysis.

The results of the research showed that the overall level of teachers' professional competence of teacher students in all 3 aspects was at the highest level. In descending order, they were namely the performance of teachers' duties and professional ethics, learning management, and building relationships with parents and communities. The guidelines for developing teachers' professional competence in terms of learning management were that students would manage their learning in accordance with the learning content and learning standards set forth in the curriculum, and would write a proactive learning plan for developing learners to be creative thinkers. For building Relationship with parents and communities, teacher students would participate in the activities and engage the community with the school to build networks in the development of quality learners as well as do the community surveys for feedback in integration of the learning management and community development. Also, for the teacher performance and professional ethics, instructors would use teaching strategies of learning curiosity and eagerness. The teacher students would be developed through the concept of social engineers; and the instructors would motivate them to participate in activities for exploring their full capabilities.

**Keywords:** professional competencies; teacher student; Faculty of Education

## บทนำ (Introduction)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 เพื่อวางกรอบเป้าหมายการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ดังนี้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของ โลกศตวรรษที่ 21” เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ได้กำหนดเป้าหมายไว้ 2 ด้าน คือ เป้าหมายด้านผู้เรียน (learner aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs 8Cs) ส่วนเป้าหมายของการจัดการศึกษา (aspirations) ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับการ

การศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม (equity) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ (quality) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: ฉ-ช)

การที่จะบรรลุเป้าหมายทั้ง 2 ด้าน ดังกล่าวมาแล้วปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บรรลุได้ คือ การปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉม (transformation of learning) โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้รูปแบบใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู ดังนั้น ครูจึงมีบทบาทสำคัญสำคัญที่จะพลิกโฉมการศึกษาแต่จากการศึกษาสภาพของการจัดการเรียนรู้หรือห้องเรียนของไทยในปัจจุบัน พบว่าครูจำนวนไม่น้อยมีความแตกต่างกันสูงในความสามารถทั้งในเนื้อหาและการจัดการเรียนรู้ ทั้งความสามารถในการจูงใจผู้เรียน ครูไม่สามารถจัดการเรียนรู้ในสภาพที่ผู้เรียนมีความเหลื่อมล้ำทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม หรือความแตกต่างของร่างกายและสติปัญญาจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้แตกต่างกันมาก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563: ง-จ) ดังนั้น ครูที่มีสมรรถนะทางวิชาชีพครูจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดเพราะครูที่ดีสร้างผู้เรียนที่ยิ่งใหญ่ได้ (Good teacher makes great students) (ประสาท เนืองเฉลิม, 2563: 21)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์พัฒนาหลักสูตรที่ใช้ในการผลิตครูเพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องซึ่งหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันคือ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) เป็นหลักสูตรที่ดำเนินการตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562 จำนวน 17 หลักสูตร ได้แก่ สาขาวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ทั่วไป พลศึกษา อดิศาหกรรมศิลป์ เกษตรศาสตร์ การประถมศึกษา คอมพิวเตอร์ศึกษา การศึกษาปฐมวัย ชีววิทยา ภาษาจีน ภาษาเกาหลี นาฏศิลป์และจิตวิทยาและบรรณารักษ์ ซึ่งขณะนี้สิ้นสุดท้ายของการนำหลักสูตรไปใช้โดยแผนการเรียนของนักศึกษาต้องไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ของชั้นปีที่ 4 สำหรับปีการศึกษา 2565 นักศึกษาทั้ง 17 หลักสูตรได้ไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ สุโขทัย พิษณุโลก แพร่และน่าน ดังนั้น อาจารย์ผู้รับผิดชอบ อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนรายวิชาชีพครูจึงมีการนิเทศเพื่อติดตามและประเมินผลการไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับปรีดา นวลรักษา (2564: 17-32) ศึกษาเรื่องการศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติการสอนมี 4 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ ความสามารถจัดทำรายงานผลการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน ความสามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ ความสามารถวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและความสามารถจัดทำรายงานผลการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนจึงสนใจที่จะศึกษาระดับสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษาตามที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสากำหนดทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนและด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพและศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์สอดคล้องกับวาสนา สังข์พุ่ม (2563: 74-99) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ขั้นที่ 1 การสร้างชุมชน และขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ปัญหา และระยะที่ 2 วงจรแก้ปัญหา ได้แก่ ขั้นที่ 3 นักศึกษาคูวางแผนการพัฒนาตน ขั้นที่ 4 นักศึกษาคูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และขั้นที่ 5 นักศึกษาคูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นสารสนเทศในการปรับปรุงหลักสูตรในรอบต่อไปอีกทั้งนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนเป็นสารสนเทศในการกำหนดนโยบายการผลิตและพัฒนาครูในแต่ละระดับที่สูงขึ้นต่อไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะทางวิชาชีพครูและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

### วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยฉบับนี้มีรูปแบบการวิจัยจำแนกตามวิธีวิทยาการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และศิริชัย กาญจนวาสี, 2564: 72)

#### 1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาเป็นการศึกษาระดับสมรรถนะทางวิชาชีพครูและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ตามที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กำหนด ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนและการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ

#### 1.2 ขอบเขตด้านประชากร/กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะทางวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ซึ่งประชากร ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงนักศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ในปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 656 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงนักศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 248 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครชชีและมอร์แกนและการเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (นวลอนงค์ บุญฤทธิพงศ์, 2552: 136)

กลุ่มที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ซึ่งกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนกลุ่มวิชาชีพครูและอาจารย์นิเทศก์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จำนวน 9 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2565 ในพื้นที่จังหวัดน่าน แพร่ อุตรดิตถ์ สุโขทัย และพิษณุโลก

#### 1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เป็นการศึกษาในระหว่างเดือนพฤษภาคม-พฤศจิกายน 2565

## 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ชนิด ได้แก่

2.1 เครื่องมือการวิจัย ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่ได้มาจากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาสำหรับใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ 1 แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ตำแหน่งผู้ประเมิน ชื่อผู้เข้ารับการประเมิน ชื่อสถานศึกษาที่นักศึกษาไปปฏิบัติการสอน วิชาที่ปฏิบัติการสอนมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และเขียนตอบ

ตอนที่ 2 สอบถามระดับสมรรถนะทางวิชาชีพทั้ง 3 ด้าน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) โดยด้านการจัดการเรียนรู้ มี 6 สมรรถนะย่อย 12 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และชุมชน มี 4 สมรรถนะย่อย 8 พฤติกรรมบ่งชี้ และการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ มี 10 สมรรถนะย่อย 20 พฤติกรรมบ่งชี้

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนและการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

ตอนที่ 4 คำรับรองของผู้ประเมินเพื่อรับรองว่าข้อมูลตรงตามหลักฐานที่พบ

2.2 เครื่องมือการวิจัย ฉบับที่ 2 เป็นบันทึกการสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยนาระดับสมรรถนะทางวิชาชีพครูในแต่ละด้านที่มีค่าต่ำสุด 3 อันดับแรกไปเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่ 2

## 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีการดำเนินการใน 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ดำเนินการระหว่างเดือนกรกฎาคม-กันยายน 2565 โดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์นิเทศก์แต่ละสาขาวิชาเอกได้ไปนิเทศนักศึกษาที่โรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ ส่วนครูพี่เลี้ยงและผู้บริหารโรงเรียนได้นิเทศนักศึกษาตามแผนการนิเทศที่คณะครุศาสตร์กำหนด และการเข้าร่วมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนและครูพี่เลี้ยงโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ระยะที่ 2 ดำเนินการในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566 ในระหว่างเวลา 13.00-14.30 น. ห้อง Meeting Room Café' Amazon สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ โดยใช้การสนทนากลุ่มกับอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนกลุ่มวิชาชีพครูและอาจารย์นิเทศคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

## 4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับสมรรถนะทางวิชาชีพครู ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนและการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 ถึง 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด  
 ค่าเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก  
 ค่าเฉลี่ย 2.51 ถึง 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง  
 ค่าเฉลี่ย 1.51 ถึง 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย  
 ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- 4.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

## ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

**ตารางที่ 1** แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

| สมรรถนะทางวิชาชีพครู                              | $\bar{X}$   | SD.         | แปลผล            |
|---------------------------------------------------|-------------|-------------|------------------|
| 1. ด้านการจัดการเรียนรู้                          | 4.67        | 0.55        | มากที่สุด        |
| 2. ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน           | 4.63        | 0.56        | มากที่สุด        |
| 3. ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ | 4.82        | 0.40        | มากที่สุด        |
| <b>ภาพรวมสมรรถนะทางวิชาชีพครู</b>                 | <b>4.74</b> | <b>0.55</b> | <b>มากที่สุด</b> |

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ในภาพรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณด้านการจัดการเรียนรู้และด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ตามลำดับ

**ตารางที่ 2** แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ในด้านการจัดการเรียนรู้

| สมรรถนะย่อย                                                                                                              | $\bar{X}$   | SD.         | แปลผล            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------|------------------|
| 1. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาการจัดการเรียนรู้ สื่อการวัดและประเมินผล การเรียนรู้                                            | 4.60        | 0.57        | มากที่สุด        |
| 2. บูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญา รู้คิด และมีความเป็นนวัตกร | 4.65        | 0.58        | มากที่สุด        |
| 3. จัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน โดยตระหนักถึงสุขภาวะของผู้เรียน                   | 4.67        | 0.55        | มากที่สุด        |
| 4. ดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามศักยภาพสามารถรายงานผลการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ            | 4.67        | 0.56        | มากที่สุด        |
| 5. วิจัย สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน                            | 4.60        | 0.60        | มากที่สุด        |
| 6. ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิชาชีพ                                                  | 4.85        | 0.39        | มากที่สุด        |
| <b>ภาพรวมด้านการจัดการเรียนรู้</b>                                                                                       | <b>4.67</b> | <b>0.55</b> | <b>มากที่สุด</b> |

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ในด้านการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ สมรรถนะย่อยที่ 6 ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิชาชีพ รองลงมา คือ สมรรถนะที่ 3 จัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนโดยตระหนักถึงสุขภาวะของผู้เรียน และสมรรถนะย่อยที่ 4 ดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามศักยภาพ สามารถรายงานผลการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ และสมรรถนะที่ 2 บูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญาารู้คิดและมีความเป็นนวัตกร ตามลำดับ

**ตารางที่ 3** แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ในด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

| ข้อที่                                     | สมรรถนะย่อย                                                                                 | $\bar{X}$ | SD.  | แปลผล     |
|--------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|------|-----------|
| 1.                                         | ร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์                 | 4.67      | 0.54 | มากที่สุด |
| 2.                                         | สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน | 4.55      | 0.57 | มากที่สุด |
| 3.                                         | ศึกษา เข้าถึงบริบทของชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม              | 4.68      | 0.54 | มากที่สุด |
| 4.                                         | ส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น                                               | 4.64      | 0.58 | มากที่สุด |
| ภาพรวมด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน |                                                                                             | 4.63      | 0.56 | มากที่สุด |

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ในด้านการความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ สมรรถนะย่อยที่ 3 ศึกษาเข้าถึงบริบทของชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม รองลงมา คือ สมรรถนะย่อยที่ 1 ร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสมรรถนะย่อยที่ 2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน ตามลำดับ

**ตารางที่ 4** แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ในด้านปฏิบัติหน้าที่ครู และจรรยาบรรณของวิชาชีพ

| ข้อที่ | สมรรถนะย่อย                                                                   | $\bar{X}$ | SD.  | แปลผล     |
|--------|-------------------------------------------------------------------------------|-----------|------|-----------|
| 1.     | มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู                                 | 4.87      | 0.35 | มากที่สุด |
| 2.     | ส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล        | 4.86      | 0.36 | มากที่สุด |
| 3.     | สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และผู้สร้างนวัตกรรม          | 4.76      | 0.46 | มากที่สุด |
| 4.     | พัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลง                      | 4.64      | 0.54 | มากที่สุด |
| 5.     | ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง | 4.85      | 0.37 | มากที่สุด |
| 6.     | จรรยาบรรณต่อตนเอง                                                             | 4.81      | 0.44 | มากที่สุด |

| ข้อที่                                            | สมรรถนะย่อย                      | $\bar{X}$ | SD.  | แปลผล     |
|---------------------------------------------------|----------------------------------|-----------|------|-----------|
| 7.                                                | จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ              | 4.90      | 0.31 | มากที่สุด |
| 8.                                                | จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ         | 4.91      | 0.31 | มากที่สุด |
| 9.                                                | จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ | 4.87      | 4.77 | มากที่สุด |
| 10.                                               | จรรยาบรรณต่อสังคม                | 0.35      | 0.44 | มากที่สุด |
| ภาพรวมด้านปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ |                                  | 4.63      | 0.56 | มากที่สุด |

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ในด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ สมรรถนะย่อยที่ 8 จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ รองลงมา คือ สมรรถนะย่อยที่ 7 จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ และสมรรถนะย่อยที่ 4 พัฒนตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลง ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

2.1 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านการจัดการเรียนรู้มี ดังนี้

2.1.1 ศูนย์พัฒนาวิชาชีพครูชี้แจงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู เช่น อาจารย์ผู้สอนรายวิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและผู้อำนวยการโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครูมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้แบบประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครูในแต่ละด้านทั้ง 3 ด้าน

2.1.2 อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาชีพครู ได้แก่ วิชาการพัฒนาหลักสูตร วิทยาการจัดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ในแต่ละสาขาวิชาเอกวางแผนร่วมกันเพื่อกำหนดผลการเรียนรู้รายวิชาของนักศึกษาให้สามารถวิเคราะห์ความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้กับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาและสามารถวิเคราะห์สาระการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพการคิด การแก้ปัญหาและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้โดยนักศึกษาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

2.1.3 กำหนดให้นักศึกษาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (active learning) ที่หลากหลายเน้นทักษะการคิดขั้นสูง เช่น การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน การสอนแบบโครงงาน เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองและเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดของตนเองอย่างมีเหตุมีผล มีโอกาสร่วมอภิปรายและนำเสนอผลงาน

2.1.4 นักศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนโดยเลือกใช้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.5 นักศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยนำข้อมูลจากบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ หรือผลการประเมินตัวบ่งชี้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วสรุปปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยให้สอดคล้องกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมเพื่อให้นักศึกษาวิจัยได้สอดคล้องกับปัญหาการจัดการเรียนรู้



2.2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนมี ดังนี้

2.2.1 ศูนย์พัฒนาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็นการใช้เครื่องมือในการสำรวจชุมชน เช่น แผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ โครงสร้างองค์กรชุมชน ระบบสุขภาพชุมชน ปฏิทินชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน ประวัติชีวิต ในรายวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 1, 2 และ 3 อย่างต่อเนื่อง

2.2.2 นักศึกษาทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนโดยนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และประเพณี เช่น การแห่เทียนพรรษา งานลอยกระทง งานประเพณีของวัด เป็นต้น และการนำผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนเข้าสู่โรงเรียน เช่น การเชิญผู้ปกครองเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับทางโรงเรียน การเชิญผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาร่วมงานของโรงเรียน เช่น การแสดงนิทรรศการและผลงานของนักเรียน เป็นต้น

2.2.3 นักศึกษาสำรวจชุมชนโดยใช้เครื่องมือในการสำรวจชุมชนและนำข้อมูลมาวิเคราะห์แล้วใช้ข้อมูล เช่น วิทยากรในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน แหล่งเรียนรู้ในชุมชน วัฒนธรรมในชุมชน เศรษฐกิจของชุมชน มาใช้ในการรายงานสภาพแวดล้อมของชุมชน

2.2.4 นักศึกษานำข้อมูลจากการสำรวจชุมชน เช่น วิทยากรในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน แหล่งเรียนรู้ในชุมชน วัฒนธรรมในชุมชน เศรษฐกิจของชุมชนมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระแก่ผู้เรียน

2.2.5 นักศึกษาจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนเมื่อไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โดยโครงการสอดคล้องกับข้อมูลในชุมชนที่ได้จากการสำรวจชุมชน

2.2.6 นักศึกษาสร้างกลุ่มไลน์ที่สมาชิกในกลุ่มเป็นผู้ปกครองนักเรียนเพื่อใช้ในการติดต่อประสานงานตลอดจนแจ้งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ

2.3 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ มีดังนี้

2.3.1 อาจารย์ผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์การสอนที่หลากหลายตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) เช่น การเรียนรู้จากกรณีศึกษาการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้แบบผสมผสานโดยบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นต้น เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและนำความรู้ที่ทันสมัยกับสถานการณ์มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ครู

2.3.2 ศูนย์พัฒนาวิชาชีพครูพัฒนานักศึกษาตามแนวคิดวิศวกรสังคมตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-3 ได้แก่ การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน การยกระดับองค์ความรู้ในชุมชน การสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนและการสร้างความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่บนฐานข้อมูลของชุมชน

2.3.3 คณะครุศาสตร์สนับสนุนให้หลักสูตรนำนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการแสดงความสามารถหรือศักยภาพของนักศึกษา เช่น สาขาวิชาเอกการประถมศึกษาเข้าร่วมการแข่งขันการผลิตสื่อการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ สาขาวิชาเอกเกษตรศาสตร์เข้าร่วมการจัดทำสวนถาด เป็นต้น

## อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นน่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากการศึกษาสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ทั้ง 3 ด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยนักศึกษาได้มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่องด้วยความเอาใจใส่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ มีคุณธรรมจริยธรรมและมีการพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยมีการติดตามข้อมูลข่าวสาร การศึกษา สังคม การเมือง การปกครองและเศรษฐกิจโดยสามารถนำมาปรับใช้เชื่อมโยงกับเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นเพราะนักศึกษาได้รับการฝึกฝนและมีประสบการณ์จากการเรียนในรายวิชาต่าง ๆ เช่น รายวิชาคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ ได้ความรู้การปฏิบัติหน้าที่ครู บทบาทหน้าที่ครู ส่วนรายวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 1, 2 และ 3 ทำให้นักศึกษาได้สั่งสมและมีประสบการณ์จริงในการไปปฏิบัติหน้าที่ครูที่โรงเรียนทุกปีการศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-3 ก่อนไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในปีที่ 4 จึงทำให้ได้ฝึกฝนประสบการณ์บทบาทหน้าที่ครูในโรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับมาตรฐานตำแหน่งของครูผู้ช่วยตามที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดและสอดคล้องกับงานวิจัยของปริดา นวลรักษา (2564: 17-32) ศึกษาเรื่องสมรรถนะการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตร้อยเอ็ด ตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการปฏิบัติการสอนจำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความสามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ ความสามารถประเมินปรับปรุง ความสามารถวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและความสามารถจัดทำรายงานผลการเรียนและพัฒนาผู้เรียน

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า สมรรถนะนักศึกษาที่สามารถสร้างนวัตกรรมและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมีค่าต่ำที่สุด ดังนั้น แนวทางการพัฒนานักศึกษาต้องให้นักศึกษานำผลการเรียนรู้ที่บันทึกหลังสอนมาวิเคราะห์เพื่อประเมินว่าผู้เรียนมีปัญหาการเรียนรู้เรื่องอะไรที่ไม่เป็นไปตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อนำไปกำหนดและหาแนวทางการศึกษามาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนพร้อมทั้งพัฒนานักศึกษาก่อนไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาให้สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้หลากหลาย เพราะบทบาทของครูในยุคดิจิทัลจะไม่เป็นการสอนตามเนื้อหาในหลักสูตร แต่จัดเป็นการนำเนื้อหา มาประยุกต์ใช้หรือต่อยอดความคิดเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ได้เอง มีเทคนิคในการทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างสนุก (gamification in learning) รู้วิธีการใช้และประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ดังนั้น ครูจึงต้องมีความรอบรู้และทักษะครอบคลุมความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทั้ง 4 มิติ ได้แก่ การใช้ การเข้าใจ การสร้างและการเข้าถึง สามารถนำมาจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในยุคที่ถูกล่าว่า “โลกไร้พรมแดน” สอดคล้องกับงานวิจัยของมะยุรีย์ พิทยาเสนีย์ (2563: 64-73) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 เรียงลำดับสมรรถนะตามขั้นตอนการเรียนรู้ของ Bloom Taxonomy Revised แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัยและคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของ

นักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 เรียงจากน้อยที่สุดไปถึงมากที่สุด ได้แก่ การเข้าถึงสารสนเทศ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสอนและความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนพบว่า สมรรถนะนักศึกษาในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง นักศึกษาต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยนักศึกษาเมื่อไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาต้องมีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนในลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นแผนการสร้าง ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนของสถานศึกษานั้น ๆ โดยนักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนซึ่งอาจดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาชุมชน เช่น การทำความสะอาดถนนและที่สาธารณะ การขุดลอกคูคลอง เป็นต้น กิจกรรมทางศาสนาและประเพณีของชุมชน เช่น การแห่เทียนพรรษา งานลอยกระทง งานประจำปีของวัด เป็นต้น การร่วมงานกับชาวบ้าน เช่น งานบวช งานศพ งานประจำปีของวัด เป็นต้น กิจกรรมการเยี่ยมผู้ปกครองที่บ้านหรือกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น ส่วนการนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน เช่น การเชิญผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับทางโรงเรียน การจัดกิจกรรมของโรงเรียนแล้วเชิญผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาร่วมงาน เช่น กิจกรรมวันแม่ การแสดงนิทรรศการและผลงานของผู้เรียน การจัดกิจกรรมสานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น การแข่งขันกีฬาระหว่างครูกับผู้ปกครอง การแข่งขันกีฬาระหว่างนักเรียนปัจจุบันกับศิษย์เก่า ดังนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวถ้านักศึกษาเข้าร่วมจะเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนที่จะช่วยกันพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับมาตรฐานตำแหน่งครูผู้ช่วยด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองหรือผู้เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาผู้เรียนและงานวิจัยของจิระนันท์ เสนาจักร (2561: 1-12) ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้หลังการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาเกิดการพัฒนาด้านตนเองใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการครองตน นักศึกษาได้เรียนรู้การครองตนในขณะที่ปฏิบัติงานการสอนในสถานศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัว การวางตัว การเป็นผู้นำ ระเบียบวินัย การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เรียนรู้ที่จะพัฒนาด้านตนเองให้มีความกระตือรือร้น ขยันหมั่นเพียรเสียสละและอุทิศเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านการครองคน นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้เรียนรู้การครองคนในขณะที่ไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้อื่นมีมนุษยสัมพันธ์ การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเปิดใจการเข้าถึงผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนเปิดใจ การเป็นที่ยอมรับและไว้วางใจและการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น

4. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ นักศึกษาต้องมีคุณลักษณะเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ความรู้ทั้งการรอบรู้ด้านวิชาการ การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับผู้เรียนและสามารถรู้หลักการวัดและประเมินผล รู้จักแนะแนว เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนานักศึกษาให้ใฝ่เรียนใฝ่รู้สามารถดำเนินการได้ 2 ลักษณะลักษณะแรก คือ อาจารย์ผู้สอนใช้กลยุทธ์การสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ที่เป็นพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษา เช่น การเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านที่ให้นักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์หรือวิดีโอที่อาจารย์บันทึกไว้รวมทั้งการอ่านเอกสาร ตำรา บทความเพิ่มเติมมาก่อนและเมื่อจัดกิจกรรมในห้องเรียนนักศึกษาได้ศึกษาบทเรียนมาก่อนอาจารย์สามารถให้นักศึกษา

แสดง ความคิดเห็น ทำงานกลุ่มหรือกิจกรรมเกี่ยวกับบทเรียนที่ได้ศึกษามาล่วงหน้าพร้อมแนะนำถามตอบ ส่วนลักษณะที่ 2 คือ การจัดเป็นกิจกรรมเสริมความเป็นครูให้แก่นักศึกษาโดยคณะครุศาสตร์หรือหลักสูตร จัดโครงการหรือกิจกรรมเป็นการเฉพาะที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่มุ่งเน้นในการ พัฒนาตนเองในการติดตามข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ทั้งการศึกษา สังคม การเมือง การปกครองและเศรษฐกิจเพื่อนำองค์ความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้หรือปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พุทธศักราช 2562 ที่กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ให้นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีความรอบรู้ในหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เนื้อหาวิชาที่สอน สามารถติดตามความก้าวหน้าด้าน วิทยาการและนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนและสอดคล้องกับงานวิจัยสุติดา ทองคำ และคณะ (2563: 1-10) ศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ใน มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาครูด้านเป็นผู้เรียนรู้ ฉลาดรู้และมีปัญญานั้น นักศึกษาจะมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดขั้นสูง มีความรอบรู้ด้านการเงิน สุขภาพสุนทรียภาพ วัฒนธรรม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก มีการสร้างสัมมาชีพและมั่นคงในคุณภาพชีวิตของตนเอง มีความเพียรมุ่งมั่นมานะบากบั่นฝ่ายเรียนรู้และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาตนเองให้เป็น บุคคลที่เรียนรู้และรอบรู้ทันสมัยและการต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

### องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ที่ไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2565 มีสมรรถนะทางวิชาชีพครูตามที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภากำหนดทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยเฉพาะด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะ นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของครูโดยจัดการเรียนรู้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียน มุ่งมั่น พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะปฏิบัติและคุณลักษณะที่พึงปรารถนาอย่างเต็มความสามารถด้วยวิธีการที่ เหมาะสมกับระดับความสามารถและช่วงวัย มีการพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัยและทันต่อการ เปลี่ยนแปลงและเป็นครูที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครู สำหรับด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน นักศึกษาต้องร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและแก้ไขผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสนับสนุน การเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน นอกจากนี้ คณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ที่พัฒนาหลักสูตรการผลิต ครูต้องนำสมรรถนะทั้ง 3 ด้านไปเป็นเป้าหมายในการพัฒนานักศึกษาครูของทุกหลักสูตรให้มีสมรรถนะทาง วิชาชีพครูดังกล่าว โดยการพัฒนาสมรรถนะของวิชาชีพครูสามารถดำเนินการได้ทั้งในกลุ่มรายวิชาชีพครูและ กลุ่มวิชาเอก ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 และมีกระบวนการนิเทศตามแผนการนิเทศที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ระหว่างอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนและครูพี่เลี้ยงในโรงเรียน เครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองที่คอยช่วยเหลือ แนะนำอย่างใกล้ชิดและช่วยตรวจสอบสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษาเพื่อนำผลสะท้อนกลับมาแก้ไข พัฒนาและส่งเสริมจนทำให้นักศึกษามีสมรรถนะตามที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภากำหนดและเมื่อนักศึกษามี ความพร้อมตามสมรรถนะของวิชาชีพและยึดมั่นในวิชาชีพอยู่เสมอก็จะช่วยให้การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งนักศึกษาจะได้รับประโยชน์เต็มที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนที่จะเติบโตไปเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคม และประเทศชาติต่อไป

## ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

### 1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษาด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และชุมชนมีค่าต่ำสุด ดังนั้นมีข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 คณะครุศาสตร์ควรจัดกิจกรรมเสริมความเป็นครูให้แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ก่อนไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ของปีที่ 4 เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในการศึกษาบริบทของชุมชนแล้วนำสิ่งที่ได้มาสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองกับชุมชน เช่น การเชิญผู้ปกครองที่มีความรู้ในด้านต่าง ๆ มาให้ความรู้แก่นักเรียน เป็นต้น

1.2 หลักสูตรควรนำนักศึกษาไปจัดกิจกรรมที่เป็นการให้บริการแก่ชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ เช่น การนำนักศึกษาไปจัดค่ายอาสาพัฒนาชุมชน เป็นต้น

1.3 นักศึกษาขณะไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ควรเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนที่เป็นการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับชุมชน เช่น การเยี่ยมบ้านนักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษามีอริยาไยไมตรี ยิ้มแย้ม แจ่มใส รู้จักต้อนรับทักทายปราศรัยและให้ความเป็นกันเองกับผู้ปกครอง เป็นต้น

### 2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภาพรวมของสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษาทุกหลักสูตร ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปหลักสูตรแต่ละหลักสูตรควรศึกษาสมรรถนะทางวิชาชีพครูของแต่ละหลักสูตรสาขาวิชาเอกเพื่อให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพครูที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงของแต่ละสาขาวิชาเอก

2.2 เนื่องจากแบบประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพของครูสถาบันที่นำมาใช้ในประเมินนักศึกษา คณะครุศาสตร์ในครั้งนี้นี้ยังไม่มีเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubric) ดังนั้น คณะครุศาสตร์ควรวิจัยเพื่อพัฒนาเกณฑ์การให้คะแนนตามแบบประเมินสมรรถนะวิชาชีพครูดังกล่าวเพื่อนำมากำหนดแนวทางในการตัดสินอย่างยุติธรรมและปราศจากความลำเอียง

## เอกสารอ้างอิง (References)

- จิระนันท์ เสนาจักร. (2561/กรกฎาคม-ธันวาคม). การจัดการความรู้หลังการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 5(2): 1-12.
- ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และศิริชัย กาญจนวาสี. (2564). *วิธีวิทยาการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: พิมพ์ทันใจ.
- นวลอนงค์ บุญฤทธิ์พงศ์. (2552). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฑาทอง.
- ประสาธน์ เถืองเฉลิม. (2563/มกราคม-กุมภาพันธ์). ครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 39(1): 21-30.
- ปรีดา นวลรักษา. (2564/กรกฎาคม-ธันวาคม). การศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาเขตวิทยาสารคาม. *วารสารนันทนวิทยา*. 8(2): 17-32.

- มะยุรีย พิทยาเสนีย์. (2563/มกราคม-มิถุนายน). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษา  
ครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 9(1): 64-73.
- วาสนา สังข์พุ่ม. (2563). แนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย  
ราชภัฏธนบุรี โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สุธิดา ทองคำและคณะ. (2563). คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์  
และคณิตศาสตร์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา  
แห่งชาติ ครั้งที่ 21. 27 มีนาคม 2563. 1-10. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579. กรุงเทพฯ:  
พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). ข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา  
เชิงระบบ. กรุงเทพฯ: มปป.